

Міністерство освіти і науки України
Сумський державний університет

ПЕРЕКЛАДАЦЬКІ ІННОВАЦІЇ

МАТЕРІАЛИ VIII ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ СТУДЕНТСЬКОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

(Суми, 15–16 березня 2018 року)

Суми
Сумський державний університет
2018

между государственным казахским и русским языками» [2, с. 129-130].

В современном мире большинство существующих государств многонациональны и, следовательно, многоязычны. Несмотря на то, что во многих странах стратегии и тактики языкового планирования хорошо отработаны, имеют длительную историю становления, каждое государство ищет свой путь, актуальный именно для своей геополитической, общественной и социокультурной ситуации.

1. Костомаров В. Г. Русский язык среди других языков мира. – М, 1975.
2. Сулейменова Э. Д., Шаймерденова Н. Ж. Словарь социолингвистических терминов. – Алматы, 2002. – С. 129-130.

СКЛАДНОЩІ ПЕРЕДАЧІ РЕАЛІЙ У ПЕРШИХ ПЕРЕКЛАДАХ ПОЕМИ «МЕРТВІ ДУШІ» М. В. ГОГОЛЯ

Клімова А. І.

(Сумський державний університет)

Науковий керівник – викладач Назаренко О. В.

Із творами М. В. Гоголя зарубіжна публіка змогла вперше ознайомитися уже в ХІХ ст. І окрім позитивних оцінок з боку критиків, перекладачі зіткнулися з широким спектром лінгвістичних проблем, що виникають при намаганні створити рівноцінний оригіналу вихідний текст.

Будь-який переклад художнього твору направлений насамперед на збереження його культурної цінності та цілісності, відтворення закладеної в нього багатозначності та збереження авторської інтонації, почерку. При намаганні зробити текст зрозумілим для іншого етносу, відтворенню авторської самобутності часто відводиться другорядна роль. Так, В. В. Набоков у одному зі своїх творів виконав аналіз можливих перекладацьких помилок, серед яких найбільшим злом він вважав намагання «відполірувати шедевр, пригладити його згідно смаків читача», змінивши при цьому саму суть.

Серед низки творів М. В. Гоголя чи не найбільшої уваги перекладачі надають поемі «Мертві душі». Вперше вона була

перекладена ще за життя автора німцем Ф. Лебенштейном. Тоді М. В. Гоголь був незадоволений роботою, адже, на його думку, переклад втрачав віртуозність та первинний замисел. Стиль поеми відтворити досить важко: використання тонкої сатири, народно-побутової мови, специфічних слів, які підкреслюють національний колорит, часто не знаходить рівноцінних відповідників у іноземних перекладах. Все своє життя М. В. Гоголь працював над поглибленим вивченням літературної та розмовної мови, саме тому при аналізі «Мертвих душ» виникає відчуття, наче кожне слово клопітливо відбиралося, аби потрапити до твору.

В свій час О. О. Реформатський стверджував, що переклад слов'янської безеквівалентної лексики на германські мови практично неможливий. Транскодування тут буде недоцільним, адже читач не оцінить гри слів, а заміна однієї лакуни іншою при всій віртуозності перекладача не буде безболісною для твору. Та практика перекладу довела, що нічого неможливого немає. Перекладачі усього світу, озброївшись ручкою, папером та безцінними знаннями, намагалися створити текст, що був би рівноцінним поезії «Мертві душі». Врахувавши зауваження автора, які були висловлені в бік Ф. Лебенштейна, англійські автори почали цілу хвилю перекладів поеми.

Перші з них припускалися одних і тих самих помилок: відсутність передачі емотивної сили та потужності національних слов'янських лакун, які зустрічалися буквально у всіх сферах побутового життя: предмети одягу та умеблювання, назви страв, соціальний статус. Так, у Крістіна Лях Ширми бачимо наступні інтерпретації: “мужик” – “mouzhiks”, “тулуп” – “toulup”. Навряд транскрибування було кращим варіантом для передачі національного колориту публіці, яка абсолютно незнайома з подібними назвами. Автори наступних перекладів, Ізабель Хепгуд та Стівен Грем, врахували цей недолік і вирішили виправити його інакше. Вони заміняли лакуни англійськими відповідниками: “крендель” – “cracknels”, “картуз” – “hat”. Таким чином, для багатомільйонної зарубіжної читацької публіки витий крендель став продовгуватим хрустким печивом, а аналог кепки – широкополою шляпою. Лише за декілька десятиліть перекладачі почали використовувати описовий спосіб пояснення слов'янських лакун та фразеологізмів, щоб при передачі побутової специфіки твір не втрачав свого колориту.

За результатами дослідження бачимо, що намагання перекладачів інтерпретувати лакуни до сучасних читачу умов або ж їх просте транскрибування не приносило очікуваного результату, адже це сприяє виникненню неправильних уявлень про культуру та звичаї чужого народу. На прикладі ряду перекладів поеми М. В. Гоголя «Мертві душі» можна зробити висновок, що оптимальним варіантом тлумачення безеквівалентної лексики є описовий переклад.

1. Влахов С., Флорин С. Непереводимое в переводе. – М. : Международные отношения, 1980. – 328 с.
2. Назаренко О. В. Когнітивно-прагматична спрямованість власних імен в англомовному казковому дискурсі. – // Вісник СумДУ. Серія «Філологічні науки» – 2007. – № 1., Т. 2. – С. 15 – 18.
3. Потапенко С. И. Язык и пространство: проблемы онтологии и эпистемологии / [коллективная монография]. – Нежин: Изд-во Нежинск. ун-та, 2011. – 483 с.

ДО ПРОБЛЕМИ ПЕРЕКЛАДУ ТЕРМІНІВ З ФРАЗЕОЛОГІЧНИМ КОМПОНЕНТОМ

Коваленко А. Я.

(Сумський державний університет)

Науковий керівник – канд. філол. наук, доцент Жулавська О. О.

В останні десятиліття почав спостерігатися великий інтерес до взаємодії двох лінгвістичних розділів – фразеології та термінознавства. Іноді на основі стійкого образного словосполучення з'являється спеціальне науково-технічне поняття. У працях дослідників цього питання можна знайти таке визначення «терміну-фраземи» – це семантично цілісні сполучення двох чи більше слів, пов'язаних відношеннями підрядності [1, 2]. Чільне місце займає аналіз перекладу таких мовних одиниць. Тож на сьогодні є досить актуальним визначення стратегій передачі термінів науково-технічної літератури з фразеологічним компонентом.

Загальний зміст фразеологічних сполучень обумовлюється сукупністю складових значень [2,56]. Ми визначили основні тенденції перекладу термінів-фразем на прикладах понять астрології, медицини та права, економіки, хімії та геології. У ході роботи виявилось, що